

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Христианна Ангелова Романова, д.м.н.

Служебен адрес: Медицински университет – Варна, Факултет „Обществено здравеопазване“, Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“, 9002 Варна, ул. “Марин Дринов“ № 55

Член на НЖ, обявено със заповед № Р-109-314/21.07.2025 г. на Ректора на МУ Варна

Относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на д-р Ясен Йонков Георгиев

Тема на дисертацията: „Готовност за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности“

Област на висшето образование: 7. Здравеопазване и спорт

Професионално направление: 7.1. Медицина

Докторска програма: Медицина на бедствените ситуации

Биографични данни

Д-р Ясен Георгиев е роден на 9 май 1994 г. в гр. Варна. През 2013 г. завършва средното си образование в СУЕО „А. С. Пушкин“ – Варна. В периода 2013 – 2019 г. следва „Медицина“ в Медицински университет – Варна. От 2020 г. е редовен асистент и докторант към Катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ на Медицински университет – Варна със специалност „Медицина на бедствените ситуации“. Същата година става специализант по „Медицина на бедствените ситуации“ в МУ-Варна.

Обучение и квалификация

Обучението и квалификацията на д-р Георгиев са разнообразни и актуални. През 2025 г. той преминава специализиран курс в София на тема „Реагиране при бедствия и управление на последствията от радиационен инцидент“ („Disaster Response and Consequence Management for Radiological Incident Course, CMDR COE – 2025“). Обучението е част от съвместна инициатива между Центъра за върхови постижения по управление при кризи и реагиране при бедствия (CMDR COE) и Офиса за политики и сътрудничество в областта на ядрените инциденти към Министерството на енергетиката на САЩ (United States Department of Energy's Office of Nuclear Incident Policy and Cooperation – NIPC). В рамките на курса участниците от цялата страна се запознават с основите на управлението при радиологични инциденти, с механизмите на НАТО и ЕС за управление при кризи, както и с ролята на CMDR COE и Евроатлантическия център за координация при реагиране на бедствия (EADRCC) при оказването на международна подкрепа. През 2024 г. д-р Георгиев завършва разширен онлайн курс „Работа с ArcGIS Online“, а преди това преминава онлайн обучение по проект BG05M2OP001-2.016-0025, свързано с дигитални умения (интензивно обучение). Освен това е преминал курс „Подготовка на инструктори“ в Университетския център по морско здравеопазване, като притежава сертификат от Изпълнителна агенция „Морска администрация“ – Варна. Завършил е и курс „Оценяване, изпитване и освидетелстване на морски лица“ в същия университетски център, също със сертификат от Изпълнителна агенция „Морска администрация“ – Варна. Д-р Георгиев е активен участник в националния военноморски форум „БРИЗ“, в който се включва през 2021 г., 2022 г. и 2023 г.

Научна дейност и участия в проекти

Научната дейност и участията на д-р Георгиев в проекти започват още през 2012 г., когато се включва в Black Sea Symposium for Young Scientists in Biomedicine (BSYSB), в който участва също през 2018 г. и 2024 г. Активно се представя и на Hybrid Scientific Conference Sea and Health в периода 2019-2024 г. През 2022 г. участва в научната конференция на Българското научно дружество по общественото здраве (БНДОЗ) „Предизвикателства пред общественото здравеопазване в условията на здравна криза“, а през 2023 г. – в БНДОЗ „Предизвикателства пред здравната система“. Научната му работа включва и участие в изследователски проект № 24025 „Приложение на географски информационни системи за оценка на здравните неравенства в България“. Към момента д-р Георгиев има публикувани четири пълнотекстови статии и шест резюмета в български научни списания и сборници от доклади, с общ обем над 50 страници.

Преподавателската дейност на д-р Георгиев е изключително разнообразна и обхваща различни специалности в Медицински университет – Варна. В периода 2020 – 2025 г. той води упражнения със студенти от специалностите „Медицина“ (БЕО и АЕО), „Дентална медицина“ (БЕО и АЕО), „Рехабилитатор“, „Акушерка“, „Кинезитерапия“ и „Здравен мениджмънт“ ОКС „бакалавър“. Освен това провежда занятия по СИД „Спешна медицинска помощ по време на бедствени ситуации“ (АЕО и БЕО), СИД „Първа помощ в дома и офиса“ (АЕО и БЕО) и СИД „Морски инциденти“ (АЕО и БЕО). През 2025 г. е лектор на Международната федерация на асоциациите на студентите по медицина с лекция на тема „Medical emergencies at sea, evacuation and triage“, както и гост-лектор на 46-тата Национална среща на АСМБ с доклад „Първа долекарска помощ – основи и практическо приложение“. Същата година участва и като гост-лектор в курса „Save a life. CPR Workshop“ към MUVMedSoc – организация на чуждоезиковите студенти от МУ – Варна. В целия период от 2020 г. до 2025 г. изпълнява нормативите за учебна натовареност. Преподаването и комуникацията със студентите се осъществява както на български, така и на английски език, като д-р Георгиев притежава и сертификат за владене на руски език, издаден от Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“.

Д-р Георгиев развива активна и разнообразна **обществена дейност**, която обхваща както медицинската, така и културната сфера. През 2021 г. и 2022 г. води курсове по първа помощ към Българския червен кръст, а през 2024 г. и 2025 г. организира обучения по първа долекарска помощ за учители в детски градини и училища. В периода 2021-2025 г. провежда и курсове по медицинска подготовка за морски лица по теми като „Elementary First Aid“, „Medical First Aid“ и „Medical Care“. За активната си студентска дейност през 2019 г. е отличен с награда от Ректора на Медицински университет – Варна. Наред с медицинската си кариера, д-р Георгиев има значим принос и в областта на фотографията – през 2015 г. печели първо място в категория „Travel“ на престижния международен фотоконкурс Sony World Photography Awards. Впоследствие е лектор към фотографските курсове „PhotoSchool“ през 2023 г., 2024 г. и 2025 г., както и гост-лектор в DentaPrime Academy с лекция на тема „Портрети на пациенти“ през 2024 г. Д-р Георгиев е член на Българския лекарски съюз (БЛС) и на Българското научно дружество по общественото здраве (БНДОЗ).

Дисертационният труд на д-р Георгиев е в общ обем 150 страници правилно разпределени и включващи основно – литературен обзор (33), цел, задачи и методи (8), собствени проучвания (52), общи изводи и приноси (3), литература (10) и приложения (20).

Въведението подчертава значението и актуалността на научните разработки. В последните години непрекъснато нарастват рисковете от бедствия, а възникналите бедствени ситуации рефлектират върху все повече хора в локален, регионален, национален и международен мащаб. Болниците и останалите лечебни заведения са места считани за безопасни. Въпреки това, големият брой инциденти от антропогенен и природен характер показва, че съществуват обстоятелства, при които тези институции са изложени на риск и са изправени пред сериозни предизвикателства.

От изключителна важност са разглежданите и обсъждани въпроси и отговори на респонденти в каква степен лечебните заведения имат готовност за защита и реагиране при бедствия.

Проучванията в редица страни дават еднозначен отговор на този въпрос – готовността в световен мащаб е на ниско ниво. Данните от проучванията и опитът от инцидентите показват, че оказването на медицинска помощ на пострадалите и тяхната евакуация при нужда са строго специфични. Дори висококвалифицирани специалисти незапознати с особеностите на управлението при бедствия и оказването на медицинска помощ в условията на недостиг на време и ограничени диагностични и лечебни възможности, не могат да окажат адекватна помощ на пострадалите.

Лечебните заведения са едни от основните доставчици на здравни услуги на обществото. Те играят решаваща роля в реагирането при природни и антропогенни бедствия, които от своя страна могат да доведат до значителни последици за тяхното функциониране. Природни бедствия като земетресения, урагани, наводнения и горски пожари, както и причинените от човешка дейност като терористични атаки, пандемии и др., могат да прекъснат работата на болниците, което води до повишен риск за пациенти, персонал и посетители.

Готовността на болниците да реагират на природни и причинени от човека бедствия е от решаващо значение за намаляване на рисковете свързани с тези събития. Д-р Георгиев дава правилен акцент в своя труд, че болниците трябва да разработят цялостни планове за управление при бедствия, които идентифицират потенциалните рискове, очертават процедурите за реагиране и осигуряват наличието на подходящи ресурси, включително персонал, консумативи и оборудване. Тези планове трябва да включват и мерки за комуникация с персонала, пациентите и други заинтересовани страни по време на извънредни ситуации, както и протоколи за координация с външни агенции, като например служби за спешно реагиране и държавни органи.

От направения литературен обзор, проучването на актуалните проблеми на готовността за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности е добре формулирана основна цел „Да се проучи готовността за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности и да се предложат мерки за увеличаване на тяхната издръжливост и намаляване на риска“.

Добре разработени и адаптирани към съвременните опасности са поставените задачи:

1. Определени са рисковете от природни и антропогенни опасности във Варненска област.
2. Проучени са основните видове лечебни заведения за болнична помощ в Област Варна.
3. Изследвана е готовността на лечебните заведения за болнична помощ във Варненска област за защита и реагиране при антропогенни и природни бедствия.
4. Оценен е капацитета на болниците в област Варна за намаляване на риска от антропогенни и природни опасности.

5. Изготвени са мерки за готовност за защита и ефективно и навременно реагиране при бедствия на лечебните заведения за болнична помощ във Варненска област.

Основната теза на дисертационния труд е, че за ефективното справяне с природните и антропогенни опасности, оказващи въздействие върху дейността на лечебните заведения за болнична помощ и общественото здраве като цяло, е необходимо повишаване на тяхната издръжливост чрез прилагане на мерки по отношение на инфраструктурата, критичните системи, плановете за защита, обучението на персонала и междусекторното сътрудничество.

За подкрепа на основната теза на дисертацията са формулирани следните добре аргументирани **изследователски хипотези**:

1. Природните и антропогенни опасности се превръщат в бедствия за отделните общества, поради липсата на готовност на отделни звена от системата на здравеопазване.
2. Бедствията са причина за възникване на редица проблеми в общественото здраве.
3. Като критична инфраструктура, лечебните заведения играят ключова роля за защитата на населението при риск от бедствия.
4. За преодоляване на предизвикателствата и повишаване на капацитета за справяне при риск от бедствия от съществено значение са добрата организация и управление, включващо готовност за защита и реагиране на отделните части от системата на здравеопазването.
5. За адекватно и навременно реагиране при бедствия е необходимо прилагането на специални мерки за повишаване капацитета на лечебните заведения.

Основното проучване на д-р Георгиев се основава на качествено изследване, включващо събиране, обработка и анализ на нецифрови данни, като целта е задълбочено изследване на практиката, опита и убежденията на отговорни лица по отношение на готовността за защита и реагиране при бедствия на лечебни заведения за болнична помощ. Този подход способства за задълбочено разбиране на проблема и генериране на нови идеи и решения за преодоляване на предизвикателствата, свързани с непрекъснато нарастване на риска от бедствия и възникналите бедствени ситуации, които рефлектират върху все повече хора на местно, национално и международно равнище и имат засилващото се негативно въздействие върху здравеопазването като цяло.

Обект на изследването са лечебните заведения за болнична помощ поради тяхната специфична роля в цялостната концепция за намаляване на риска от бедствия и изграждането на капацитет за защитата на населението.

Приложеният подход е предопределен от спецификата на обекта на дисертационния труд и на изследваните явления. Чрез проведените дълбочинни интервюта с отговорни лица, притежаващи необходимите знания, умения и компетенции са възможни събирането, обработката и анализа на информация, която ще способства за постигането на заложената научна цел

Изследователските задачи са постигнати, като са използвани качествени данни от дълбочинни интервюта с отворени въпроси, одобрени от Комисия по етика на научните изследвания (КЕНИ) на МУ-Варна с протокол № 134/20.06.2023 г. запазващи преценката и гледната точка на респондентите, с възможност за корекция при възникване на нови изследователски въпроси. Събирането на данните е извършено в реални условия, отговорите се транскрибирани и описани.

Всички приложени методи и аналитични инструменти са насочени към изпълнението на поставените научни задачи, анализират и оценяват отделни аспекти на

изследваните явления, а тяхното комплексно използване позволява да се изследва обектът в неговата цялост за постигане на целта на дисертационния труд.

При обработката на данните и провеждането на качественото проучване са използвани експлоативни методи и програмни продукти – Excel 2022 и MaxQDA.

Използвани са материали от последните 20 години на Националния център по здравна информация (НЦЗИ), Националния статистически институт (НСИ), Министерството на здравеопазването (МЗ), Националния център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА), Регионалните здравни инспекции (РЗИ), Регионалните дирекции „Пожарна безопасност и защита на населението“, Общините – Варна и Провадия, Световната здравна организация (СЗО), Европейската комисия (ЕК), Офиса на Обединените нации за намаляване на риска от бедствия и др.

В първа глава от собствените проучвания **„Природни и антропогенни опасности във Варна и Варненска област“** е поставен акцент върху основните опасности, а именно:

- Земетресения - сериозна заплаха за лечебните заведения, но с подходяща оценка на риска и прилагане на необходимите мерки за сигурност, рисковете могат да бъдат намалени. Значителни нива на заболяемост и смъртност са свързани със земетресенията в общността.
- Пожари, наводнения и свлачища, които са особено актуални и активни във връзка с климатичните промени.

Направени са редица анализи и са обобщени изводи, като същевременно са посочени и основни мерки за защита на населението и лечебните заведения.

Добре разработена е и **главата за „Видовете лечебни заведения за болнична помощ във Варна и Варненска област“**. Болниците и здравните заведения играят ключова роля по време на бедствия. Наложително е те да останат структурно устойчиви и работещи по време на бедствени ситуации.

За да се гарантира, че болниците и лечебните заведения могат да издържат на извънредни и бедствени ситуации, оценката на тяхната уязвимост е най-важна. Направена е задълбочено, като за база са използвани компетенции и похвати на експерти в областта на общественото здраве.

Изследвана детайлно е **готовността на лечебните заведения за болнична помощ във Варна и Варненска област за защита и реагиране при природни и антропогенни бедствия** чрез конструиран въпросник за провеждането на дълбочинно интервю. Въпросите са адаптирани въз основа на документ на Световната здравна организация (Hospital emergency response checklist. An all-hazards tool for hospital administrators and emergency managers). Цели се намаляване на риска от бедствия и изграждане стратегия за издръжливост на лечебните заведения.

Извършено е комбиниране на качествения анализ от съдържанието на подадените отговори с личното мнение и препоръките на интервюираните лица. Обсъдени са 22 въпроса, отнасящи се до ниво на готовност за реагиране на лечебните заведения в сферата на техните компетенции и опит. В процеса на интервютата въпросите са оставени отворени, т.е. липсва подробна информация и конкретика към изследваната проблематика. Акцентира се върху личното мнение и гледна точка на интервюираните. Лечебните заведения са включени въз основа на специфичните критерии.

Въпросите в интервюто разглеждат широк спектър от предизвикателства, свързани с издръжливостта на лечебните заведения и готовността им за реагиране при бедствени ситуации.

Засегнати са важни и основни теми:

- **Издръжливостта на инфраструктурата.**
- **Оборудване и ресурси.**
- **Оперативно управление.**
- **Персонал и компетенции.**
- **Планиране и превенция.**
- **Практически аспекти** – трудности при деконтаминация и въздействие върху рутинната дейност на болницата, сценарии за реагиране и предизвикателства при изпълнение на триаж на неопределени места.
- **Опит и ефективност и др.**

Направени са много и разнообразни **Препоръки в 9 компонента** за повишаване на целенасочените действия от страна на институции, мениджъри и медицински персонал за подобряване готовността за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности.

- Компонент 1: Управление и контрол
- Компонент 2: Комуникации
- Компонент 3: Безопасност и сигурност
- Компонент 4: Капацитет
- Компонент 5: Тriage
- Компонент 6: Непрекъснатост на медицинските услуги
- Компонент 7: Логистика и управление на доставките
- Компонент 8: Човешки ресурси
- Компонент 9: Възстановяване след бедствие

Научно-теоретичните приноси на дисертационния труд са особено актуални:

1. Направено обогатяване на теоретичната рамка относно природните и антропогенни опасности, чрез детайлна класификация на рисковете за лечебните заведения за болнична помощ, базирана на актуални данни и международни класификации.
2. Достигнато развитие на научното разбиране за уязвимостта на лечебните заведения за болнична помощ от природни и антропогенни опасности, като се дефинират специфични уязвимости на инфраструктурата, логистиката, човешките ресурси и комуникационните системи.
3. Формиран нов подход за оценка на готовността на лечебни заведения за болнична помощ, базиран на интегриран анализ на капацитета, наличните ресурси, процедурите за реагиране и обученията на персонала.
4. Разработена методика за изследване на готовността на лечебните заведения за болнична помощ за защита при бедствия.
5. Създадена нова система от мерките за намаляване на риска за лечебните заведения за болнична помощ, включваща структурни и организационни дейности, специално адаптирани за лечебните заведения за болнична помощ.
6. Научно аргументирана потребността от интегрирани и системно актуализирани планове за защита на лечебните заведения за болнична помощ, съчетаващи

анализ на риска, оценка на капацитета и планиране на възстановяването, в съответствие със съвременните насоки на международните организации.

Практико-приложните приноси са значими и реални:

1. Разработени конкретни мерки за намаляване на последствията от свлачища, наводнения, земетресения и пожари, адаптирани към условията на конкретните лечебни заведения за доболнична помощ във Варна и областта.
2. Създаден модел за оценка на готовността на лечебните заведения за болнична помощ във Варненска област, включващ ключови индикатори за структурна устойчивост, ресурсно осигуряване и организационна готовност.
3. Подготвен проверовъчен лист за самооценка готовността за защита при бедствия на лечебните заведения за болнична помощ, който подпомага управителите да се идентифицират критични слабости и да се приоритизират мерките за подобрене.
4. Формирани конкретни препоръки за повишаване на капацитета за реагиране при природни и антропогенни опасности на лечебните заведения за болнична помощ, с акцент върху оптимизацията на ресурсите, обучението на персонала и координацията с външни служби и контрагенти.
5. Направено предложение за създаване на болничен команден център в лечебните заведения за болнична помощ за управление при бедствия.

Представени са три публикации във връзка с дисертационния труд.

Лични впечатления

Професионалните ми контакти с д-р Ясен Георгиев позволяват да бъде дадена висока оценка за неговата подготовка и активност като докторант и асистент в областта на Медицина на бедствените ситуации. Той се отличава с отговорно отношение към преподавателската и научната работа в катедрата, демонстрирайки постоянство и ангажираност в изпълнението на поставените задачи. Впечатлява с изключителна обществена активност като лектор по въпросите на първата помощ, както и с творческа изява като фотограф и научен изследовател още в студентските си години.

Заключение

Анализът на предоставените материали и дисертационен труд на д-р Ясен Йонков Георгиев с тема: „Готовност за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности“, както и личните ми впечатления, ми дават основание да дам положителна оценка.

Предлагам на многоуважаемото научно жури на д-р Ясен Георгиев да бъде присъдена ОНС „доктор“ по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина.

12.09.2025 г.
гр. Варна

Рецензент
/проф. д-р Христианна Романова, д.м.н./

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679